

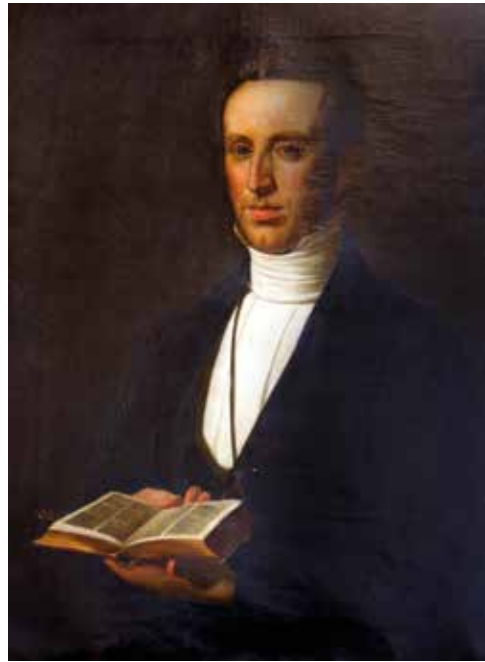
Jan de Liefde

Het gedachtengoed van Jan de Liefde (1814-1869), geboren Amsterdamer en daar ook overleden, leeft voort in zijn Vereniging tot Heil des Volks, die evangelisatie paart aan materiële ondersteuning. Hijzelf gaat op pad met een turf onder de ene arm en de bijbel onder de andere.

De Liefde is doopsgezind predikant, vanaf 1839 in Zutphen. Zijn carrière is vol religieuze twisten, mede door zijn ontwikkeling van vrijzinnig tot evangelisch-orthodox prediker. Ook wordt hij steeds kritischer op het instituut kerk. Zijn kerk aan de Apenstert wordt al snel meer bezocht door hervormden dan door doopsgezinden. Tot uit de omgeving van Arnhem en Apeldoorn stromen toehoorders toe, zodat men zelfs op de preekstoeltrap zit. De doopsgezinden, inclusief kerkenraad, bezoeken juist de hervormde kerk. Zelfs de diaken gaat eerst naar de hervormde dienst, om vervolgens op tijd met de collectezak bij de uitgang van de doopsgezinde kerk te staan.

In 1845 volgt De Liefdes ontslag, mede door zijn pamflet *Gevaar! Gevaar! en geen vrede! Een woord tot de slapenden en in slaap gewiegeden*. Hierin uit hij zijn verontrusting over de toenemende vrijzinnigheid. Daarmee vergroot hij onbedoeld de afstand tot zijn gemeentelieden, die hem fanatisme verwijten. Uit kringen van het Réveil en zijn voorman, politicus Groen van Prinsterer, krijgt hij juist veel bijval.

De Liefde richt de Apostolisch-Christelijk-Afgescheiden Gemeente op, waarvoor de 'bekeerden Israëliet' Jacob Benjamin de Pinto een 'preeklokaal' in de Polsbroek financiert. Deze latere 'klompenkerk' is maar kort door De Liefde gebruikt. Hij vertrekt met zijn gezin – hij krijgt elf kinderen – om directeur van een christelijke kweekschool te worden. Vanwege zijn voorkeur voor de volwassenendoop krijgt hij die functie niet. Na enige omzwervingen vestigt hij zich 'voor de

Jan de Liefde. (collectie Tot Heil des Volks, Amsterdam)

goedkoopheid te Abcoude'. Hij krijgt succes als componist en schrijver van christelijke poëzie en proza. 'Zijn geschriften werden eer verslonden dan gelezen', noteert De Bie. Dichter en literatuurcriticus Albert Verwey waardeert zijn werk.

De Liefdes gezangen, zoals *Van U zijn alle dingen*, worden nog steeds gezongen. Bekend is ook zijn kindergebed, naar een Duits origineel: *Ik ga slapen, ik ben moe, 'k sluit mijn beide oogjes toe. Heere houdt ook deze nacht, over mij getrouw de wacht.*

(Peter Kooij)

Literatuur

- J.P. de Bie e.a., *Biographisch woordenboek van protestantsche godgeleerden in Nederland*, 6. 's-Gravenhage 1949.
- Bert Looper e.a., *De Polsbroek*. Zwolle 1990.
- Albert Verwey, *Letterkundige aantekeningen*. Amsterdam 1919.